VÖRÅ

KOMMUN

~ DET KRÄVS EN HEL BY ATT UPPFOSTRA ETT BARN ~

Välfärdsplan för barn och unga 2020-2024

Godkänd av fullmäktige 21.12.2020 § 78

Innehållsförteckning

1 INLEDNING ... 4
2 NULÄGET FÖR VÄLFÄRDEN HOS BARN OCH UNGA ... 5
2.1 Befolkning och uppväxtförhållanden ... 5
2.2 Trygghet i uppväxtmiljön ... 6
2.3 Hälsa ... 6
2.4 Bildning ... 8
2.5 Välfärd, delaktighet och fritid ... 9
3 BEFINTLIG SERVICE FÖR BARN, UNGA OCH FAMILJER ... 11
3.1 Mödra- och barnrådgivning ... 11
3.2 Munhälsovård ... 11
3.3 Psykologtjänster på hälsovårdscentralen ... 11
Krisgruppen ... 11
Psykiatrisk specialsjukvård ... 12
3.4 Socialservice för barnfamiljer ... 13
3.5 Barnskydd ... 13
Barnskyddsanmälan och utredning av barnskyddsbehov ... 13
Stödåtgärder inom öppenvården ... 14
Omhändertagande och vård utom hemmet ... 14
Barnskyddets eftervård ... 14
Expertgruppen ... 14
3.6 Utkomststöd ... 14
3.7 Barnatillsyning ... 15
3.8 Samarbetsparter inom socialvården ... 15
Socialjouren ... 15
Kyrkans familjerådgivning ... 15
Vasa skyddshem ... 16
Klaara ... 16
3.9 Småbarnspedagogik ... 16
Småbarnspedagogik ... 16
Förskola ... 17
Specialdagvård och elevvård ... 17
3.10 Skola ... 18
Morgon- och eftermiddagsvård för skolbarn ... 18
Elevhälsa ... 19
Elevhälsa tjänster ... 19
3.11 Fritid ... 20
Ungdomsöppet ... 20
Decibel ... 21
Arbetspoolen ... 21

Grundläggande konstundervisning ... 21
Biblioteken ... 21
3.12 Sysselsättning ... 21
Resurscentret Föregångarna ... 21
Navigatorn Österbotten ... 22
Bestis Verstas ... 22
Jobmatching, Yrkesakademin i Österbotten ... 22
Jobbakademin, Folkhälsan i Vörå, Norrvalla ... 22
3.13 Integration ... 23
3.14 Övrig verksamhet riktad till barn och unga ... 23
Föreningsliv ... 23
Vuxna på byjin ... 24
4 KOORDINERANDE NÄTVERK ... 24
4.1 Familjecentrum ... 24
4.2 Barnbudgetering och barnkonsekvensanalys ... 25
5 INDIKATORER OCH MÅL ... 27
5.1 Hälsovård ... 27
5.2 Sociala tjänster ... 28
5.3 Skola och småbarnspedagogik ... 29
5.4 Integration ... 30
5.5 Fritid och sysselsättning ... 31
5.6 Allmänna mål för kommunen ... 32

1 INLEDNING

Välfärdsplanen för barn och unga är en lagstadgad plan som varje kommun eller flera kommuner ska göra upp tillsammans för att följa upp och främja välfärden för barn och unga samt för att eliminera och förebygga missförhållanden i uppväxtförhållandena.

Planen riktar sig till såväl beslutsfattare som personal inom alla kommunala sektorer.

Planen ska upplysa om kommunens verksamhet för att främja barns och ungas välfärd samt innehålla information om hur barnskyddet ordnas och utvecklas.

Planen ska även beaktas när kommunens budget och ekonomiplan görs upp och ska godkännas i fullmäktige och ses över minst vart fjärde år.

Genom planen tryggas att den kommunala verksamheten i anslutning till barns välfärd är målinriktad, planmässig och långsiktig och att den grundar sig på samarbete.

Syftet med välfärdsplanen är att ordna tjänster för barn och unga i sektorövergripande samarbete och skapa möjligheter för barn och unga att delta i beredning och beslutsfattande som gäller dem själva. De kommunala myndigheterna har i uppgift att samla information om barns och unga personers uppväxtförhållanden och sociala problem samt förmedla information till övriga myndigheter och beslutsfattare som genom sina åtgärder kan påverka barns uppväxtförhållanden. Speciellt viktigt är samarbetet mellan myndigheter när det gäller uppföljning av barns och unga personers välfärd och utveckling av uppväxtförhållanden.

Hälso-och socialvårdsservicen övergår till Österbottens välfärdsområde år 2022. Vilket säkert kommer att medföra större och mindre förändringar i planen i någon mån. Man vet redan nu att iom regeringens ”Sote-keskus” projekt har Österbotten fått pengar för att bl.a utveckla psykosocialt stöd till unga via IPC-metoden (lösningsfokuserad korttidsterapeutisk terapimetod), vilket kommer att bl.a medföra skolning av personal från olika sektorer (skolhälsovården, elevhälsan, socialvården). Även Familjecentrum (som presenteras i sista kapitlet) är en del av ”Sote-keskus” projektet och kommer förmodligen verkställas inom välfärdsområdet.

Arbetsgruppen som sammanställt planen har bestått av den sk. LAPE-gruppen som utsågs av kommunstyrelsen 15.1.2018 . Chef för småbarnspedagogik Anna Käcko-Englund ordförande, familjearbetare Susanne Nygård, socialhandledare Erika Achrén (-23.12.2018), rektor Elisabeth Mörk, t.f. ansvarig kurator Daniel Björndahl, skolhälsovårdare Eva Sparv, fritidssekreterare Alf Wiklund, specialbarnträdgårdslärare Annika Ehrström, skolpsykolog Charlotta Elenius (-7.8.2019) samt Ann-Christin Örn, repr. för primärvården. Även andra inkallade sakkunniga har bidragit med information.

2 NULÄGET FÖR VÄLFÄRDEN HOS BARN OCH UNGA

I kapitlet Nuläget för välfärden hos barn och unga förklaras hur situationen ser ut genom den statistik som finns tillgänglig. Genom de statistiska uppgifterna kan man utläsa de nödvändiga tyngdpunktsområdena för de olika sektorerna som handhar tjänster för barn och unga.

2.1 Befolkning och uppväxtförhållanden

Den totala folkmängden uppgick 2019 till 6461 personer. Man kan konstatera att befolkningsantalet i Vörå fortsätter att minska. Minskningen i åldersgruppen 0-9 år är stor mellan 2018-2019, vilket tyder på en klar minskning i antalet födslar 2019. Huruvida minskningen är tillfällig är för tidigt att uppskatta.

Befolkningsmängd Vörå	2017	2018	2019
0 - 9-åringar, antal per 31.12	812	800	751
10 - 19-åringar, antal per 31.12	706	719	707
20 - 29-åringar, antal per 31.12	659	639	574
Befolkning totalt 31.12	6616	6613	6461

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Ser man på den procentuella andelen av barn i kommunen jämfört med hela Österbotten ligger Vörå något över i åldern 0-6 år, dock under Österbotten i de övriga åldersgrupperna. Med detta kan konstateras att även om födslarna minskat så ligger Vörå över medeltalet i Österbotten.

Procentuell andel av befolkningen		2017	2018	2019
0 - 6 år, % av befolkningen	Österbotten	7,9	7,7	7,5
	Vörå	8,4	8,2	7,8
7 - 15 år, % av befolkningen	Österbotten	10,6	10,7	10,8
	Vörå	10,2	10,7	10,7
16 - 24 år, % av befolkningen	Österbotten	10,9	10,8	10,6
	Vörå	8,9	8,5	8

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

I Vörå, liksom i hela landet och Österbotten, har andelen barnfamiljer minskat ändå från 2006. Antalet barnfamiljer är lägre i Vörå än i Österbotten och hela landet. Antalet familjer med bara en förälder har ökat i Vörå sedan 2009. Dock har Vörå färre familjer med en förälder än övriga Österbotten och trenden ser ut som om den minskar.

Andel barnfamiljer		2017	2018	2019
Barnfamiljer, % av familjerna	Österbotten	38,9	38,8	38,8
	Vörå	36,7	37,1	36,6
Familjer med en förälder, % av barnfamiljerna	Österbotten	15	15,4	15,7
	Vörå	12,5	12	11,9

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

2.2 Trygghet i uppväxtmiljön

Gällande sexuellt ofredande förekommer det oftare per telefon eller via internet än fysiskt. I Vörå bland eleverna i åk 8-9 uppgav 10,3 % och i gymnasiets åk 1-2 14,1 % att de blivit sexuellt ofredade. För högstadiets del är siffrorna lägre i Vörå än medeltalet i Österbotten medan förhållandet är det motsatta i gymnasiet.

Vörå har en hög procentuell andel gällande fysiskt våld i hemmet i jämförelse med Österbottens medeltal baserat på enkäten som barnen själva svarat på 2019. Totalt är andelen knappa 8 % högre än Österbottens medeltal. Detta återspeglar sig inte i socialens kännedom om fall av fysiskt våld i hemmet.

Fysiskt våld			2019
Utsatts för fysiskt våld av föräldrarna under året, % i åk 4 och 5	Österbotten	män	13,7
	Österbotten	kvinnor	11,6
	Österbotten	totalt	12,7
	Vörå	män	24,4
	Vörå	kvinnor	15,4
	Vörå	totalt	20,2

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Vid fysisk försummelse av föräldrarna under en livstid i årskurserna 4-5 har Vörå uppseendeväckande höga siffror jämfört med Österbotten. Det samma gäller psykiskt våld av föräldrarna under det senaste året. Detta återspeglar sig inte i antalet anmälningar inom barnskyddet. Det betyder att vi har ett relativt stort antal barn som upplever sig försummade eller utsatta av psykiskt våld som ej är kända för verksamheten och således inte kan erbjudas hjälp.

Fysisk försummelse och psykiskt våld		2019
Fysisk försummelse av föräldrarna, % i åk 4 och 5	Österbotten	12,7
	Vörå	20,2
Psykiskt våld av föräldrarna under året, % av eleverna i 4 åk och 5	Österbotten	19
	Vörå	33,7

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

2.3 Hälsa

Bruket av alkohol har kraftigt minskat jämfört med 2006. År 2006 svarade 28,3 % i högstadiet att de berusat sig ordentligt minst en gång i månaden. År 2017 har siffran sjunkit till 12,8% (siffror för 2019 saknas). Minskningen har också varit betydligt större i Vörå än jämfört med övriga Österbotten. Minskningen har varit störst bland pojkar. Det är flera som berusar sig ordentligt en gång per månad i gymnasiet än i högstadiet men minskningen är i samma förhållande.

Bland eleverna i åk 8-9 har också rökningen generellt minskat markant. 2006 svarade 17 % att de röker dagligen. 2017 är motsvarande siffra 4,5 %. Siffrorna är också lägre än medeltalet i Österbotten. Rökningen har minskat minst bland pojkar.

Gällande droganvändning uppger cirka hälften av gymnasieleverna i Vörå att de tycker det är lätt att skaffa droger på den egna orten. Bland åttor och nior är det 43 % som svarar att det är lätt. Siffrorna visar att speciellt flickor anses sig ha lättare än pojkar att skaffa droger. Siffrorna är högre i Vörå än medeltalet i Österbotten.

Trots allt är de som provat olagliga droger minst 1 gång lägre i Vörå än i Österbotten. Av eleverna i åk 1-2 i gymnasiet svarade 4,3%, att de provat olagliga droger minst 1 gång medan medeltalet i Österbotten är 7,9%.

Olagliga droger åk 1-2 i gymnasiet		2011	2013	2017
Provat olagliga droger minst 1 gång	Österbotten	7,3	6,4	7,9
	Vörå	6,1	2,3	4,3

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Måttlig eller svår ångest har ökat betydligt bland flickor både i åk 8-9 och gymnasiet. 2013 svarade 8,9 % i högstadiet att de har måttlig eller svår ångest. 2017 var motsvarande siffra 14,6 %. Ökningen är likartad i gymnasiet. Ökningen är betydligt högre i Vörå än i medeltal både jämfört med Österbotten och hela landet.

Från 2007 har ensamheten bland eleverna i åk 8-9 ökat märkbart. År 2011 upplevde endast 4 % att de inte hade någon nära vän medan 2017 hade siffran stigit till 11 %. Detta är också klart högre än i resten av landet. Ökningen har varit större i Vörå jämfört med generellt i Österbotten. Det är speciellt flickorna eller mera än var fjärde som känner sig ensam vilket är mera än dubbelt högre än i Österbotten och i hela landet. I gymnasiet är dock både siffrorna 2017 betydligt positivare för Vörås del. Motsägelsefullt är att endast 2,5 % svarat att de inte har nära vänner medan 20 % uppgett att de känner sig ensamma.

Nära vänner		2011	2017
Inga nära vänner, % i åk 1 och 2 i gymnasiet	Österbotten	6,7	6,9
	Vörå	6,1	1,4
Inga nära vänner, % i åk 8 och 9	Österbotten	8,6	9,2
	Vörå	4	11,1

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Känner sig ensamma			2017
Känner sig ensam, % av eleverna i åk 1 och 2 i gymnasiet	Österbotten	kvinnor	12,3
	Österbotten	totalt	9,6
	Vörå	kvinnor	20
	Vörå	totalt	11,3
Känner sig ensam, % av eleverna i åk 8 och 9	Österbotten	kvinnor	12,7
	Österbotten	totalt	9,9
	Vörå	kvinnor	27,3
	Vörå	totalt	15,4

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Antalet överviktiga i Vörå ligger något över medeltalet i både Österbotten och i hela landet. Indikatorn visar den procentuella andelen av de tillfrågade eleverna i årskurs 8 och 9 i grundskolan som utgående från viktindex är överviktiga.

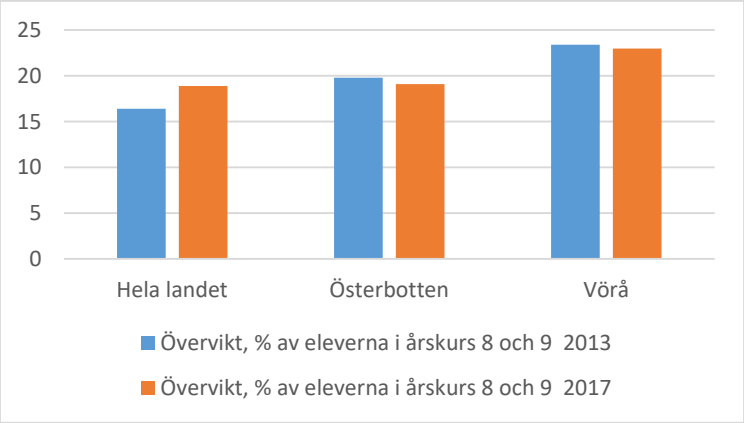

Antal öppenvårdsbesök inom barnpsykiatrin (barn 0-12 år) för Vörås del har sjunkit kraftigt under de senaste åren och ligger lågt under Österbottens medeltal 2019. Detta kan tolkas som om barnen mår bättre, dock kan det även röra sig om tillgänglighet samt ändrade rutiner.

Antal öppenvårdsbesök inom barnpsykiatrin (barn 0-12 år)		2017	2018	2019
Antal besök / 1000	Vörå	273,8	227,0	161,5
	Österbotten	257,4	266,1	220,9

Även gällande öppenvårdsbesöken inom ungdomspsykiatrin har det skett en kraftig ökning 2019 för Vörås del. Samtidigt har Österbottens medeltal sjunkit drastiskt.

Öppenvårdsbesök inom ungdomspsykiatrin		2017	2018	2019
Antal besök / 1000	Vörå	823,4	709,0	949,0
	Österbotten	892,6	887,6	597,6

Antalet klienter vid ungdomsstationen Klaara har ökat kraftigt sedan 2015. Ökningen kan bero på att unga idag har lägre tröskel att söka hjälp. En annan sak som kan ha inverkat är att Folkhälsans ungdomsklinik lades ned och dessutom kan Klaara numera erbjuda svensk service (nyare siffror saknas).

Antal besök vid ungdomsstationen Klaara	2015	2016	2017
Klienter	3	10	17
Besök	25	72	83

Jämfört med Österbotten har Vörå färre tandvårdsbesök i åldrarna 0-17 år vilket tyder på nivån på tandhälsan kan vara lägre än genomsnittet.

2.4 Bildning

Andelen elever som går ut grundskolan utan avgångsbetyg är låg. Under åren 2015-2017 är det endast en elev som inte fått betyg.

Den hälsofrämjande verksamheten inom den grundläggande utbildningen mäts med hjälp av TEA viisari (terveydenedistämisaktiivisuus). Indikatorn består av ett poängtal på skalan 0–100. Poängtalet baserar sig på en enkät som sänts ut till skolorna i vilka frågor ställs om hur eleverna hälsa och välbefinnande följs upp, hur elevernas och föräldrarnas möjlighet till delaktighet beaktas, hur skolans och ledningens engagemang i att förbättra elevernas välbefinnande ser ut m.m. Poängtalet 100 innebär att verksamheten till alla delar är förenlig med förmodad god praxis och god kvalitet. År 2017 fick Tegengrenskolan poängtalet 80. Landets medel var 67. År 2013 fick Tegengrenskolan medeltalet 62.

I undersökningen Hälsa i skolan svarade 40,8 % av eleverna i åk 4-5 i Vörå att de upplever skolstress. Det är mera än landets medeltal (33,2 %) och även högre än medeltalet i Österbotten (35,6 %). Eleverna i åk 8-9 uppger 2017 (11 %) mindre skoltrötthet jämfört med 2011 (14,7 %). I hela landet är trenden att skoltröttheten ökar.

Skolstress och skoltrötthet		2017	2019
Skolstress, % av eleverna i årskurs 4 och 5	Österbotten	35,6	36,8
	Vörå	40,8	46,1
Skoltrötthet, % av eleverna i årskurs 8 och 9	Österbotten	13,2	15,7
	Vörå	11	

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

9,6 % av eleverna i åk 8-9 har besökt skolpsykologen som är högre än medeltalet i Österbotten (8 %). 42,9 % svarar att de hade behövt få stöd hos skolkuratorn men inte fått det. Motsvarande för hela landet är 25,2%. I Vörå är det mera pojkar som uppger att man haft behov av kuratorstöd medan det är flickorna i hela landet.

Även i gymnasiet är behovet betydligt större än i hela landet. Hälften av flickorna i gymnasiet har svarat att de hade behövt men inte fått stöd.

Antal besök hos kurator: 2016-2017: 971 samtal, 2017-2018: 788 samtal.

Av eleverna i åk 8-9 har 16,5 % uppgett att de har goda möjligheter att påverka i skolan vilket är betydligt högre än i hela landet (9,5 %) och högre än i Österbotten (13,7 %). Exempel på sådant man tycker man har möjligheter att påverka är ordnande av evenemang i skolan, gemensamma skolregler och lektionsarrangemang.

I enkäten Hälsa i skolan 2017 uppgav 5,4 % av eleverna i åk 8-9 att de upplever sig har blivit mobbade minst en gång i veckan (data för 2019 saknas). Detta är något lägre än i resten av landet där motsvarande siffror är 5,8 %. Tolkar man statistiken ända från 2006 kan man generellt säga att mobbningen har blivit lägre med åren och ser lite bättre ut i kommunen än i resten av landet. Flickorna är mer utsatta för mobbning än pojkarna.

I lågstadiet 2017 uppger 8,2 % av eleverna i åk 4-5 att de blivit mobbade minst en gång i veckan. Till 2019 har siffran sjunkit, dock ligger Vörå högre än Österbottens medeltal.

Mobbning		2013	2017	2019
Mobbats i skolan, % i åk 1 och 2 i gymnasiet	Österbotten	1,2	0,8	0.8
	Vörå	1,1	1,4	-
Mobbats i skolan, % av eleverna i åk 8 och 9	Österbotten	5,8	6,1	4,9
	Vörå	6,9	5,4	-
Mobbats i skolan, % av eleverna i åk 4 och 5	Österbotten	-	6,8	6,5
	Vörå	-	8,2	7,1

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

2.5 Välfärd, delaktighet och fritid

Arbetslösheten bland ungdomar har varit något lägre i Vörå än övriga Österbotten. Vörås procentuella andel har sjunkit under den senaste tiden, hela 2,3 % mellan 2018-2019. Procentandelen för de yngre arbetslösa under 25 år som anges nedan, beskriver procentandelen av de arbetslösa, inte procentandelen av totala invånarantalet.

Ungdomsarbetslöshet		2017	2018	2019
Arbetslösa ungdomar, % i åldrarna 18 - 24 år	Österbotten	9,4	7,7	7,0
	Vörå	8	7,9	5,6

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Procenten personer som riskerar att marginaliseras (inte i arbete, studerar inte, inte i beväringstjänst) i åldern 18-24-år, % av jämnåriga är något högre i Vörå än i generellt i Österbotten.

Risken för fattigdom bland barn i Vörå är något högre i Vörå än generellt i Österbotten. Statistiken visar hur stor del av områdets 18-åringar som bor i hushåll med låga inkomster, som ligger under den relativa gränsen för låga inkomster.

Risk för fattigdom		2016	2017	2018
Risk för fattigdom bland barn	Österbotten	10,2	10,7	11
	Vörå	12,7	11,4	12,3

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

Antalet barnfamiljer som fått utkomststöd har minskat. Andelen barnfamiljer som får utkomststöd är lägre än i Österbotten som helhet. Fr.o.m. 1.1.2017 tog FPA över utbetalningen av det grundläggande understödet vilket kan ha haft en viss påverkan på antalet beviljade stöd.

Utkomststöd		2017	2018
Barnfamiljer som fått utkomststöd, % av barnfamiljerna	Österbotten	8,2	8,1
	Vörå	5,8	6,2
Barnfamiljer som långvarigt fått utkomststöd, % av barnfamiljerna	Österbotten	1,8	1,9
	Vörå	1,4	0,9

© THL, Statistik- och indikatorbanken Sotkanet.fi 2005-2020

På frågan om du har svårigheter att diskutera med föräldrarna I hälsa i skolan undersökningen har resultatet klart förbättrats om man jämför siffrorna 2013 och 2017 både bland eleverna i åk 8-9 och studerande i åk 1-2 i gymnasiet. Siffrorna är också betydligt bättre än generellt i Österbotten.

Av eleverna i åk 4-5 uppger 45,3 % att de motionerar minst 1 h per dag vilket är något mera än genomsnittet i Österbotten som är 42,5%. Bland åttor och nior svarar 17 % att de motionerar minst 1 h/dag vilket är något lägre än medeltalet i Österbotten som är 18,2 %.

Tegengrenskolan erhöll 2018 Finlands Svenska Idrottspris ”Årets skola i rörelse” för sin inspirerande verksamhet till mera fysisk aktivitet under skoldagen.

Enligt SÖU:s undersökning 2017 uppgav 46 % att de var med i en idrottsförening, 6 % är med i en ungdoms- eller kulturförening. I undersökningen 2018 hade de som uppgett att de är med i en idrottsförening sjunkit med 10 %. Andelen ej föreningsaktiva var på samma nivå 2017 och 2018 d.v.s. ca 45 %. 2018 uppgav 44 % av de unga i Vörå att de besökt sin lokala ungdomsförening många gånger. Motsvarande siffra för Österbotten som helhet är 57 %.

I hälsa i skolan 2017 svarade 40,8 % av eleverna i årskurserna 8-9 att de känner till möjligheterna att utöva hobbyer i boendeområdet vilket är betydligt lägre än överlag i Österbotten. Nästan hälften tycker också att hobbyerna ligger för långt bort och en tredjedel att hobbyer som intresserar är för dyra. Det här är högre än i resten av Österbotten.

Sammanfattningsvis kan man säga att de flesta mår bra och mycket har blivit bättre sett över en tio års period. Oroväckande är att ensamhet och ångest ökat. Speciellt flickorna är utsatta. Även det fysiska och psykiska våldet i hemmen är oroväckande.

Man kan också konstatera att många ungdomar är aktiva men också att lika många är det inte. En utmaning är att få de inaktiva att röra på sig mer för att undvika framtida fysiska problem och samtidigt förbättra det psykiska välmåendet.

3 BEFINTLIG SERVICE FÖR BARN, UNGA OCH FAMILJER

I kapitlet Befintlig service för barn, unga och familjer beskrivs den service och tjänster som tillhandahålls i kommunen. Beskrivningen av den service som finns ger en bild över hur omfattande och multifunktionellt tjänsterna för barn och unga är och påvisar vikten av sektorövergripande samarbete.

3.1 Mödra- och barnrådgivning

Institutet för hälsa och välfärd (THL) har gett ut rekommendationer där man betonar främjandet av familjers hälsa och välmående. I rekommendationerna betonas förebyggande arbete och att resurserna sätts in på rätt ställe i rätt tid.

Mödrarådgivning erbjuds alla blivande föräldrar och hälsovårdaren/barnmorskan på mödrarådgivningen träffar de flesta gravida. Man strävar till en individuell hälsouppföljning med färre besök för de friska gravida kvinnorna och fler besök för de som är i behov av extra stöd.

Under graviditeten ordnas förberedande kurser för de blivande föräldrarna. Efter förlossningen ordnas föräldra-barn-träffar med olika teman.

Hälsovården för barn under förskoleåldern sköts av barnrådgivningen vars verksamhet styrs av de nationella rekommendationerna för barnrådgivning. Vid rådgivningen följer man med barnets fysiska, psykiska och sociala utveckling, vaccinationer ges och personalen ger råd och stöd åt föräldrarna.

Besöken vid barnrådgivningen sker oftare under barnets första år och från 2 års ålder med ett års mellanrum. Vid behov görs tätare besök. I besöken på barnrådgivningen ingår läkarbesök för barnet i åldern 4-6 veckor, 4, 8 och 18 månader och vid 4 år.

Att besöka rådgivningen är frivilligt och andelen som inte besöker rådgivningen är mycket låg.

3.2 Munhälsovård

Gällande barn under skolålder bär vårdnadshavarna ansvar för minderåriga barns munvård, tandläkarbesök och tidsbeställning. Barn vid 1 års ålder samt barn från 3 till 5 års ålder kallas till tandskötare för granskning. Vid 6 års ålder kallas barnet till tandläkare.

Skolelever i Vörå har rätt till kostnadsfri tandvård upp till 18 års ålder. Av åldersgrupperna granskas eleverna i årskurserna 1, 3, 5, 8, 9 samt vid behov. Även barn i andra årskurser enligt individuella behov. Alla barn besöker inte tandvården varje år och en del av besöken kan vara till en tandskötare (åk 7). Elever i gymnasier och yrkesskolor bör själva beställa tid för granskning. Generellt kan sägas att tandhälsan hos barn och unga är bättre i jämförelse med andra åldersgrupper.

3.3 Psykologtjänster på hälsovårdscentralen

Psykologen på hälsovårdscentralen jobbar i första hand med barn, och deras familjer, som hör till barnrådgivningen. Personalen på barnrådgivningen gör en första bedömning av barnet och tar vid behov kontakt till psykologen som kan utföra olika testningar och utredningar. Psykologen remitterar sedan vidare till mer omfattande utredningar om det behövs.

I familjeärenden ger psykologen främst stöd i föräldrarollen, vid uppfostringsfrågor och andra ärenden som har med barnet att göra.

Krisgruppen

Vid plötsliga dödsfall eller svåra olyckor kan krishjälp behövas. Krisgruppen har möjligheter att åka ut till den drabbade med kort varsel för psykiskt första hjälp men främsta insatsen är att ordna debriefing tillfälle inom 3 dagar efter att något har hänt. Under ett sådant tillfälle går man igenom vad som hänt, ger tips hur man kan hantera det som hänt, vilka reaktioner som kan uppkomma och försöker få det hela mera hanterbart.

När det gäller barn och unga kan sedan krisgruppen vara i kontakt med egen hälsovårdscentral för att ordna fortsättning om en sådan anses nödvändig. Krisgruppen finns till för det mest akuta skedet när allt känns kaotiskt.

Vem som helst kan kontakta krisgruppen. Om man ser någon som mår dåligt p.g.a. ett plötsligt dödsfall eller en svår olycka kan man ta kontakt med krisgruppen som i sin tur kontaktar den drabbade. Telefonen är öppen dygnet runt. Om ingen svarar nattetid tas kontakt följande morgon.

Psykiatrisk specialsjukvård

Barnpsykiatriska polikliniken riktar sig till barn i åldern 0-12 år med psykiska problem samt deras familjer. Vid barnpsykiatriska polikliniken jobbar man med frågor som berör uppfostrings- och utvecklingsfrågor. Till polikliniken kommer man med läkarremiss från skolhälsovården, hälsovårdscentralen eller någon annan grundhälsovårdsenhet när vanliga åtgärder från föräldrarna, skolan och bashälsovården inte har varit tillräckliga. Målet är att trygga barnets utveckling mot en sund ungdoms- och vuxentid. Besöken vid polikliniken är avgiftsfria.

På polikliniken jobbar en multiprofessionell arbetsgrupp med barnpsykiater, läkare, psykologer, ergoterapeuter, socialarbetare, sjukskötare/familjeterapeuter, klinisk specialsjukskötare/familjeterapeut, avdelningsskötare och sekreterare.

Ungdomspsykiatriska polikliniken i Vasa riktar sig till ungdomar i åldern 13-17 år med psykiska problem när tjänsterna inom primärvården inte räcker till. Ungdomar kan söka vård för exempelvis: ångest, depression, sömnsvårigheter, skol - eller studiesvårigheter, svårigheter med människorelationer, självdestruktivitet, tvångshandlingar eller tvångstankar.

Till polikliniken kommer man med läkarremiss från hälsovårdscentralen, studie- eller skolhälsovården eller från den privata sektorn. En undersökningsperiod omfattar vanligtvis tre till fem individuella besök för den unga och vid behov en till tre familjebesök. I slutet av undersökningsperioden hålls en gemensam vårdpalaver för att komma överens om en möjlig fortsatt vård. Besöken vid polikliniken är avgiftsfria.

På ungdomspsykiatriska polikliniken arbetar läkare, psykologer, specialsjukskötare, en ergoterapeut, socialarbetare, avdelningsskötare och sekreterare.

Akutteamet hör även till ungdomspsykiatriska polikliniken och finns till för 13–17-åringar i hela Vasa sjukvårdsdistrikt. Akutteamet, som inte kräver läkarremiss, kan komma ut och konsultera eller göra vårdbedömning vid behov. Det ambulerande arbetsparet gör emellanåt skolbesök på inbjudan av kuratorn, medan det ibland räcker med ett telefonsamtal med den unga. Vid behov gör de också hembesök.

Vid barnpsykiatriska avdelningen undersöks och vårdas 6-12- åriga barn när åtgärder inom bashälsovården och den öppna vården inte räcker till. Barnet kan exempelvis ha problem i skolan, hemma eller med kompisar. Barnet kan vara nedstämt, ha självdestruktiva tankar eller beteendesvårigheter. För att få vård vid barnpsykiatriska avdelningen så behövs en läkarremiss från hälsocentralen, skolhälsovården, familjerådgivningen eller barnpsykiatriska polikliniken.

Vid barnpsykiatriska avdelningen jobbar läkare, psykolog, socialarbetare, sjukskötare, mentalvårdare, bildterapeut och ergoterapeut. Vid en undersökningsperiod så har barnet två egenvårdare och familjen har två familjearbetare.

Vid ungdomspsykiatriska avdelningen undersöks och vårdas 13-17-åriga ungdomar då primärvårdens och öppenvårdens tjänster inte räcker till. För att få vård vid ungdomspsykiatriska avdelningen så behövs en läkarremiss. Vårdorsaken kan vara att det finns problem i skolan, hemma eller med kompisar. Ungdomen upplever nedstämdhet, depression, ångest, har självdestruktiva tankar, tvångshandlingar, asocialt beteende eller ätstörningar.

Vid ungdomspsykiatriska avdelningen jobbar läkare, psykolog, vårdare, socialarbetare, konstterapeut och lärare. Ungdomen får två egenvårdare och familjen får två familjearbetare när vården vid ungdomspsykiatriska avdelningen inleds.

Vården vid ungdomspsykiatriska avdelningen kan innehålla endera en undersökningsperiod, utredningsperiod eller en vårdperiod. Vården baserar sig på frivillighet, men vid behov kan den unga vårdas mot dennes vilja.

3.4 Socialservice för barnfamiljer

Till den sociala servicen för barnfamiljer hör hemservice, familjearbete och stödfamiljs- och stödpersonsverksamheten.

En barnfamilj har möjlighet att få hemservice vid belastande livssituationer. Detta kan t.ex. vara förälders utmattning eller sjukdom, svår graviditet, förlossning eller i en särskild livssituation. Hemservice ger stöd i föräldraskapet, hjälper till med barnskötsel och vardagliga praktiska sysslor i hushållsarbetet. Vid kartläggningen av hemservicebehovet utgår man från familjens individuella situation och behov. Hemservice kan ges tillfälligt eller under en längre tid.

Familjearbetet har som målsättning att ge ett tidigt stöd där man försöker identifiera, förebygga och underlätta de problem som en familj har. Man strävar till att stöda familjen som helhet samt se till familjemedlemmarnas individuella behov. Strävan är att hitta och stärka familjens egna resurser för att de i fortsättningen ska klara sig självständigt.

Med hjälp av stödfamiljer stöds familjernas egna resurser och uppfostringsförmåga. Stödfamiljerna tar emot barn i sitt hem enligt det avtal som görs upp före vården inleds. I stödfamiljen får barnet stimulans, tid, en trygg vardag och omsorg. Stödfamiljen bör ha en stabil social situation samt förmåga och tid att ta emot barn som behöver extra omsorg.

Stödpersonsverksamhet är också en stödåtgärd inom socialvården. En stödperson träffar barnet under några timmar per gång i barnets hem eller i barnets närmiljö.

3.5 Barnskydd

Inom barnskyddet arbetar man med att trygga barnens rätt till trygg och bra uppväxtmiljö och ge stöd till föräldrar enligt de villkor som är fastställda i barnskyddslagen. Barnskyddet kan delas in i förebyggande åtgärder, stödåtgärder inom öppenvården samt vård utanför hemmet.

Barnskyddsanmälan och utredning av barnskyddsbehov

En barnskyddsanmälan ska göras vid misstanke om att barnets vård eller fostran försummas. Barnets eget beteende kan också vara en orsak till barnskyddsanmälan, om barnet exempelvis verkar otryggt, aggressivt eller använder rusmedel.

Vem som helst kan göra en barnskyddsanmälan eller ta kontakt med barnskyddet i kommunen om de känner oro för ett barnets eller familjens situation. Om en myndighet eller andra professionella känner oro för ett barn ska de omedelbart göra en barnskyddsanmälan. Privatpersoner kan göra en anonym anmälan. Även barnet eller föräldrarna själva kan ta kontakt för att få stöd och råd. Anmälan görs endera på en blankett som hittas på kommunens hemsida eller per telefon måndag - fredag kl. 8-16 till barnskyddets personal. Kvällstid och helger görs anmälan till socialjouren i Vasa, (06) 325 2347. Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska en föregripande barnskyddsanmälan göras.

När en barnskyddsanmälan inkommit till barnskyddet tar socialarbetaren eller socialhandledaren kontakt med barnets vårdnadshavare för att inleda en utredning över barnets och familjens situation. Därefter ordnas ett möte mellan barnskyddet och familjen, vanligtvis vid socialkansliet. Då går man igenom anmälan samt gör tillsammans en bedömning av stödbehovet. I samband med bedömningen av barnskyddsbehov, samarbetar barnskyddet med daghem, skola, rådgivning och andra samarbetspartners. Utredning av behovet av barnskydd ska göras av barnskyddets socialarbetare inom tre månader. Om bedömningen visar att barnet och familjen är i behov av stödåtgärder inom barnskyddet så blir barnet klient inom barnskyddet och då utarbetas en klientplan. Stödtjänster som barnskyddet kan erbjuda åt familjer är t.ex. stödpersoner,

stödfamiljer, hemservice i barnfamilj eller familjearbete. Om det förekommer sådana brister i omsorgen och uppväxtförhållanden som allvarligt hotar barnets hälsa och utveckling kan barnet placeras i vård utom hemmet.

Stödåtgärder inom öppenvården

Stödåtgärder inom öppenvården ges när barnets hälsa och utveckling äventyras av uppväxtförhållandena eller barnets eget beteende. Öppna barnskyddsåtgärder kan vara ekonomiskt stöd till familjen, terapi, familjearbete, stödperson, hemservice, familjerådgivning, rehabilitering för familjen. Ett barn kan även placeras som en stödåtgärd inom öppenvården.

Omhändertagande och vård utom hemmet

När stödåtgärder inom den öppna vården visat sig vara otillräckliga eller icke ändamålsenliga kan ett barn omhändertas till vård utanför hemmet. Omhändertagande görs om det bedöms vara det bästa för barnet och det kan vid behov göras mot föräldrarnas vilja. Innan barnet placeras utom hemmet måste socialarbetaren kartlägga familjens nätverk för att utesluta att ingen av barnets närstående har möjlighet att ta hand om eller stöda barnet.

En brådskande placering kan göras om ett barn befinner sig i omedelbar fara eller av annan orsak är i behov av brådskande placering utom hemmet.

Vård av barn utom hemmet ska enligt barnskyddslagen i första hand ordnas inom familjevården. Familjevårdaren ska genomgå en förberedande utbildning. Vård av barn utom hemmet får ordnas som anstaltsvård endast om vården inte kan ordnas på annat vis. Omhändertagande av barn är alltid en sistahandslösning.

Barnskyddets eftervård

Barn eller unga som varit placerade utom hemmet längre än sex månader har rätt till frivillig eftervård. Stödåtgärder kan vara att hjälpa till med att söka och inreda bostad eller ge handledning som möjliggör ett självständigt liv. Kommunens skyldighet att ordna eftervård upphör när fem år har gått sedan placeringen avslutats eller senast när den unga personen fyller 25 år.

Expertgruppen

Enligt barnskyddslagen ska den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ha tillgång till sakkunskap om barns uppväxt och utveckling, hälsovård, juridisk expertis samt annan expertis som behövs i barnskyddsarbetet.

Kommunerna inom K2 och K5 har möjlighet att konsultera en regional expertgrupp som upprätthålls och administreras av Vasa stad. Denna expertgrupp sammanträder varje månad i Vasa och tar upp olika frågor som kommer från kommunernas socialvårds personal. Då en kommuns ärende ska behandlas i expertgruppen kallas representant för kommunens socialvård till mötet.

3.6 Utkomststöd

Den 1.1.2017 flyttades det grundläggande utkomststödet över från kommunerna/städerna till Folkpensionsanstalten. Utkomststödet är den socialskyddsförmån som ges i sista hand och det är avsett som tillfälligt stöd för personer och familjer med ekonomiska svårigheter. Med hjälp av utkomststödet tryggas den utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv. Kommunen beviljar behovsprövat kompletterande och förebyggande utkomststöd, som ansöks utöver det grundläggande utkomststödet. För att kunna ansöka om kompletterande utkomststöd från kommunen, måste man ha Folkpensionsanstaltens beslut om grundläggande utkomststöd för aktuell månad.

Barnfamiljer som har långvarigt behov av utkomststöd kan anhålla om kompletterande utkomststöd för barnförnödenheter såsom t.ex. säng, barnmatstol, bilbarnstol och cykel. Kompletterande utkomststöd kan också i en del fall beviljas för ledd hobbyverksamhet.

3.7 Barnatillsyning

Då föräldrarna gemensamt är barnets vårdnadshavare ansvarar de tillsammans för uppgifter i anslutning till vårdnaden om barnet och fattar tillsammans beslut som gäller barnet, om inte annat bestämts. Samtycke av båda föräldrarna behövs således i regel då man fattar beslut i personliga och viktiga frågor som gäller barnet. Sådana frågor gäller bland annat barnets skolgång, byte av barnets hemort och (finskt) pass för barnet. Situationen är en annan om den ena föräldern ensam är barnets vårdnadshavare. Han eller hon fattar då beslut i personliga frågor som gäller barnet och den andra förälderns samtycke behövs inte.

Barnets föräldrar har det främsta ansvaret för barnets välbefinnande och det är deras skyldighet att ansvara för barnets uppfostran och omsorg. När föräldrarna separerar bör de i första hand besluta vilken förälder barnet kommer att bo hos. Barnets umgängesrätt försäkrar barnets rätt att upprätthålla kontakten och träffa den föräldern som barnet inte bor hos. Rätten att träffa sina föräldrar har inget samband med huruvida föräldern är vårdnadshavare för barnet eller inte. Föräldrarna har friheten att överenskomma om barnets vårdnad, boende och umgängesrätt sinsemellan. För att överenskommelserna ska vara verkställbara bör man däremot utarbeta avtal hos en barnatillsyningsman i barnets hemkommun. Barnatillsyningsmannen fastställer avtalen och försäkrar att de inte är till barnets nackdel. Om föräldrarna inte kan komma överens om vårdnaden om barnet avgörs frågan av en domstol. Huruvida föräldern är vårdnadshavare eller inte påverkar inte barnets rätt att träffa umgängesföräldern eller förälderns skyldighet att bidra till barnets försörjning. Vårdnaden upphör när barnet blir myndigt.

Enligt lagen om underhåll för barn bär föräldrarna ansvaret för barnets uppehälle och man kan fastställa att underhållsbidrag bör avläggas, ifall föräldern inte tar ansvar för barnets underhåll på annat sätt eller ifall barnet inte är fast bosatt hos den ifrågavarande föräldern. Ett fastställt underhållsavtal motsvarar ett i domstolen laga kraft vunnet beslut. Enligt lagen om underhåll äger barnet rätt till tillräckligt underhåll. Underhåll innebär tillgodoseende av de behov som motsvarar barnets utvecklingsnivå. Föräldrarna svarar efter sin förmåga för barnets underhåll. Vid bedömningen av föräldrarnas förmåga att betala underhåll för barnet beaktas barnets ålder, föräldrarnas arbetsförmåga och ekonomiska situation.

3.8 Samarbetsparter inom socialvården

Socialjouren

I Österbotten finns en regional socialjour som administreras av Vasa stad. Kommunen köper socialjourstjänster. Socialjouren sköter om alla anmälningar som inkommer utanför kontorstid. Socialjouren kontaktar kommunens socialkansli genast följande vardag och skickar sedan en skriftlig anmälan.

Kyrkans familjerådgivning

Kommunen och församlingen köper gemensamt familjerådgivningstjänster av både Vasa svenska församling och Pedersöre prosteri.

Kyrkans familjerådgivning erbjuder professionell samtalshjälp i relationer och familjefrågor samt i livets krissituationer. Personalen är specialiserade på frågor som rör parrelationen. Familjerådgivarna och mottagningssekreteraren har tystnadsplikt och verksamheten är konfidentiell. Till familjerådgivningen kan man komma ensam, tillsammans med sin partner eller vid behov med hela familjen. Familjerådgivningens huvudsakliga arbetsmetod är terapeutisk eller själavårdande samtal. Tjänsten är avgiftsfri. De vanligaste orsakerna till besök är: problem i kommunikationen, skilsmässofrågor, kriser i olika livsskeden, otrohet, problem i relationer till släktingar och nära relationer, olika slag av kriser i familjen, psykiskt och fysiskt våld eller sexualproblem.

Vasa skyddshem

Skyddshemmet är till för de som utsätts eller hotas av våld i familjen eller i nära relationer. Skyddshemmet erbjuder dessa personer ett tillfälligt tryggt hem så att de ska kunna återhämta sig från våldet. Skyddshemmets mål är att bryta våldsspiralen, försöka läka de sår som har uppkommit i samband med våldet samt förebygga våldet. På skyddshemmet erbjuds samtalshjälp, samt råd kring våld i familjen och i nära relationer. Man kan ringa till skyddshemmet, komma ensam eller med sina barn. Skyddshemmet är till för både kvinnor och män. I arbetet med dessa klienter så sätts barnen alltid i fokus och man försöker trygga deras livssituation. Man erbjuder också hjälp för den som har utövat våldet och detta sker genom öppenvårdsenheten Avokki som finns i samma hus som mödra- och skyddshemmet. Vid Avokki försöker personalen bryta våldsspiralen och vid behov också ordna familjeträffar om det anses vara tryggt.

Klaara

Vid Klaara kan ungdomar i åldern 13-24 år samtala konfidentiellt med yrkespersoner inom social- och hälsovården om saker som de går och funderar på. KLAARA, erbjuder tjänster som fokuserar på förebyggande och behandling av problem som har att göra med barns och ungdomars rusmedels-hantering, psykiska hälsa och livskompetens.

3.9 Småbarnspedagogik

Under benämningen småbarnspedagogik lyder i detta sammanhang småbarnspedagogik och förskola.

Småbarnspedagogik

I Vörå kommun finns 7 daghem, 1 gruppfamiljedaghem (finska) och 1 familjedagvårdare. Småbarnspedagogiken baserar sig på Vörå kommuns plan för småbarnspedagogik.

Ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet har enligt lagen om småbarnspedagogik rätt till systematisk och målinriktad fostran, undervisning och vård. För att uppfylla detta ska en plan för småbarnspedagogik utarbetas för varje barn på daghem, i grupp- eller familjedagvård. Barnets plan för småbarnspedagogik ska utgå från barnets behov och barnets bästa. De mål som anges i planen ska gälla den pedagogiska verksamheten och beskrivas i barnens plan för småbarnspedagogik. De uppsatta målen ska beaktas då verksamheten i barngruppen planeras och lärmiljöerna utvecklas.

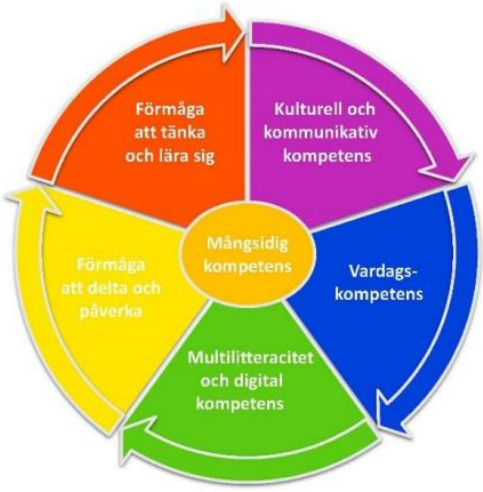

Inom småbarnspedagogiken skapas en grund för barnens mångsidiga kompetens. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter och att agera på det sätt som situationen kräver.

Förskola

I Vörå kommun finns sju svenska förskolegrupper och två finskspråkiga. Förskoleundervisningen är del av den grundläggande undervisningen. Undervisningen omfattar i allmänhet ett läsår och ska ges under minst 700 timmar. Den ges fyra timmar per dag och är avgiftsfri och obligatorisk. Varje förskoleenhet sammanställer årligen en arbetsplan som är specifik för varje enhet. Varje barn har en individuell plan. Utöver förskoletiden kan barnet få småbarnspedagogik.

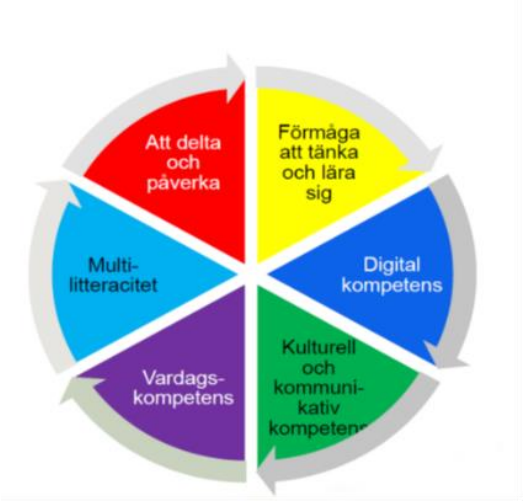

Även inom förskolan arbetar man enligt mångsidig kompetens, vilket avser en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet genom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation. Mångsidig kompetens ska beaktas vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Specialdagvård och elevvård

Specialdagvården finns till för barn som behöver extra stöd eller uppmärksamhet i någon form. Daghemmen och specialdagvården samarbetar genom kontinuerlig uppföljning och observationer i barngrupperna. Ju tidigare man uppmärksammar eventuella svårigheter desto lättare är det att stöda barnets utveckling.

I kommunen finns två speciallärare inom småbarnspedagogik (1,8 årsverken) som arbetar med de barn som behöver extra stöd. Specialläraren liksom småbarnspedagogikens- och förskolepersonalen samarbetar vid behov med hälsovårdare, läkare, kurator, terapeuter, psykolog, lärare, socialarbetare eller någon annan sakkunnig.

Specialdagvården baserar sig på trestegstöd. I stödet ingår allmänt stöd, intensifierat stöd och särskilt stöd. Det allmänna stödet är det där lilla extra som man stundvis kan ge åt varje enskilt barn när behov uppstår. Intensifierat stöd fås när barnet är i behov av mera omfattande stöd. Stödet ska vara regelbundet, planenligt och mera omfattande än allmänt stöd. Om det intensifierade stödet inte räcker till görs en pedagogisk utredning av specialläraren i samarbete med läraren. Utredningen tas upp i expertgruppen/stödgruppen för undervisning som kan rekommendera att barnet överförs till särskilt stöd. Efter att beslut om att barnet överförs till särskilt stöd tagits gör specialläraren i samarbete med läraren upp en individuell plan för barnets lärande, IP.

Förskolebarnen omfattas av elevvården. Inom elevvården samarbetar kurator, psykolog, barnrådgivningspersonal, socialarbetare och andra sakkunniga med förskolan och hemmet för att stöda barnets fysiska, psykiska och sociala utveckling som helhet. Elevvården genomförs i samarbete med barnet och vårdnadshavaren. Elevvården innebär både gemensamt och individuellt stöd.

Det gemensamma stödet förebygger och främjar elevhälsan för hela daghemmet. Här tar man upp t.ex. antimobbningsplan, trivselenkät, temadagar, information, åtgärder som riktar sig till alla, samarbetet med barnen och deras familjer, utvärdering av elevvårdsarbetet på förskolan.

För den individuella elevvården finns Stödgruppen för undervisning. Regelbundna möten med Stödgruppen för undervisning hålls i förskolorna. All oro för barn ska leda till åtgärder. Här tar man upp pedagogiska och disciplinära ärenden. Stödgruppen för undervisning leds av föreståndaren. I gruppen ingår förutom lärare och speciallärare sakkunniga som är aktuella för ärendet. Ärenden till Stödgruppen för undervisning kan initieras av personalen på enheten, hemmet eller annan personal inom elevvården.

Expertgruppen sammankallas när det finns oro för ett enskilt barns hälsa. I expertgruppen ingår kurator, barnläkare, barnrådgivning och den som har uttryckt sin oro. Vårdnadshavarens skriftliga samtycke krävs för att ta in utomstående sakkunniga till gruppen. Information ges till daghemmet om sådant som har betydelse för undervisningsarrangemangen.

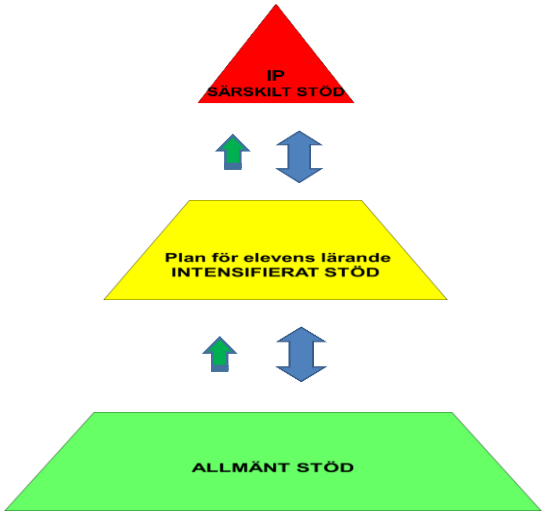

3.10 Skola

I Vörå Kommun finns 9 lågstadieskolor: Centrumskolan i Oravais, Karvsor skola, Kimo skola, Koskeby skola, Maxmo kyrkoby skola, Rökiö skola, Särkimo skola, Oravaisten suomenkielinen koulu och Petterinmäen koulu.

Tegengrenskolan för årskurserna 7-9 finns i Vörå centrum och Vörå samgymnasium-idrottsgymnasium bildar tillsammans med Folkhälsan Utbildning Campus Norrvalla. Kommunens finskspråkiga elever går i grannkommunernas högstadier och gymnasier (Alahärmä, Vasa, Storkyro).

Den lokala läroplanen för den grundläggande utbildningen åk 1-9 följer samma linje som småbarnspedagogikens. Kommunen satsar på kommunikation (bl.a. finskaundervisning från förskolan), entreprenörskap och hållbart välbefinnande. Skolorna i Vörå har en gedigen bakgrund inom både nationella och regionala skolutvecklingsprojekt kring bl.a. specialundervisning och IT.

En annan utmärkande sak för skolorna i Vörå är den relativt stora andelen elever med invandrarbakgrund. Kommunen har tagit emot kvotflyktingar ett flertal gånger (från Vietnam, Burma, Afghanistan och Kongo) och har både en flyktingmottagning och familjegrupphem för ensamkommande flyktingbarn. Detta i kombination med en del arbetskraftsinvandring har gjort att många skolor har haft grupper för förberedande undervisning vilka sedan följts av integrering i klass. Den förberedande undervisningen följer en skild läroplan. Vid behov ges även hemspråksundervisning.

Varje skola har, förutom en grupp för den generella elevhälsan (se nedan), en grupp för stöd för inlärningen. Stödet för inlärningen följer trestegsstödet (förklarats i tidigare kapitel) och anpassas långt efter den enskilda elevens aktuella behov. Eleverna jobbar endera i klass med stöd, delvis i liten grupp eller helt i mindre grupp beroende på behovet.

I kommunen finns en grupp för flexibel grundundervisning (JOPO) och en grupp för elever med stort behov av stöd (Hubben) vid Koskeby skola/Tegengrenskolan. Kommunen har en koordinerande speciallärare som ansvarar för att specialundervisning och resurserna för denna är likvärdig över hela kommunen.

För att göra skolmiljön trygg och stödjande har skolorna utarbetat ett flertal planer t.ex. antimobbningsplan, krisplan och elevhälsoplan samt trivselregler i samarbete med elever och vårdnadshavare. Skolvisa, årliga planer för de generella elevhälsoåtgärderna görs upp i början på läsåret och bifogas till arbetsplanen. Skolfrånvaro och prestationerna screenas kontinuerligt för att kunna upptäcka problem och stöda i god tid.

Skolorna har elevråd och kamratstödjare/vänelever. Samarbete och träning i sociala färdigheter ingår som en naturlig del av undervisningen men tränas också extra vid stadieövergångarna och om problem i grupper uppstår. För att ytterligare stärka delaktigheten och upptäcka eventuella brister görs egna trivselenkäter som förarbete inför de årliga utvecklingssamtalen. Tegengrensskolan har från och med våren 2019 anställt en elevcoach som stöder elevernas skolgång och välmående. Via ett tvåårigt projekt som började i februari 2020 anställdes en Some-coach som ska stöda och handleda både barn och föräldrar på sociala medier.

Morgon- och eftermiddagsvård för skolbarn

Morgon- och eftermiddagsverksamheten är avsedd för eleverna i årskurs 1 och 2 samt för elever med särskilda behov. Syftet med verksamheten är att stödja barnens välbefinnande och hälsa och stödja hemmets och skolans fostrande arbete. Före och efter skoldagen erbjuds barnen en trygg miljö där de under

handledning av vuxna kan delta i verksamhet som är mångsidig och stimulerande. Morgon- och eftermiddagsvården i Vörå kommun ordnas i huvudsak i anslutning till skolorna.

Elevhälsa

Målet med elevhälsa (synonymt med ”elevvård” i Lag om grundundervisning och gymnasielagen) är att främja de studerandes lärande, hälsa och välbefinnande och att värna om hela läroanstaltens välbefinnande och en sund och trygg studiemiljö.

Elevhälsa angår alla som arbetar vid läroanstalten och alla anställda som ansvarar för elevvårdstjänsterna (kurator, skolpsykolog m.fl.). Läroanstaltens personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet inom läroanstalten.

Studerandevården ska bestå av både generell (gemensam) och individuell elevhälsa. Den generella elevhälsan omfattar förebyggande åtgärder som riktar sig till alla grupper av studerande.

Individuell elevhälsa omfattar t.ex. hälsovård, psykolog- och kuratorstjänster och är åtgärder som syftar till att hjälpa en enskild studerande med ett aktuellt problem. Samtycke och värnande om integriteten är centralt.

För både generell och individuell elevhälsa är utgångspunkten att studerande och vårdnadshavare deltar i verksamheten och får sin röst hörd. Elevhälsan är en lågtröskelverksamhet. Elevhälsan upprätthålls i enlighet med Lag om elev och studerandevård 30.12.2013/1287

Elevhälsa tjänster

Arbets- och ansvarsfördelningen samt det yrkesövergripande samarbetet finns preciserat i den lokala läroplanen. Det generella och förebyggande arbetet betonas och elevvårdstjänsterna fördelas enligt aktuellt behov. I nuläget fördelas tjänsterna inom elevhälsan i kommunen enligt följande:

	Förskolan	Åk 1-6	Åk 7-9	Gymnasiet/Norrvalla
Skolkurator	Vid behov	4,5 dgr/vecka	0,5 dgr/vecka	
Ansvarig kurator		0,5 dg/vecka	3 dgr/vecka	1 dg/vecka
Skolläkare	2 dgr/vecka			
3 skolhälsovårdare	2 dgr/vecka		3 dgr/vecka	
Skolpsykolog	Heltid			
Socialen	Vid behov			

Den ansvariga kuratorn sköter förutom elever i högstadiet och på Campus Norrvalla även delar av lågstadiebarn. Kuratorerna har ca. 800 samtal/skolår, borträknat alla samtal med vårdnadshavare, myndigheter, skolpersonal och samarbetspartners.

Skolpsykologen finns till för alla skolelever och studerande i kommunen (ca 1100 elever). Till skolpsykologen kan eleven komma via myndigheter, kuratorn, skolhälsovårdare, skolläkare eller specialläraren.

Skolhälsovården sköter totalt ca 900 elever från lågstadiet till gymnasiet plus en stor del av folkhögskolans studerande. Från hösten 2018 sköter skolhälsovården även kommunens förskoleelever. Skolhälsovården sköts av tre personer på heltid och tillgång till skolläkare finns att tillgå 2 dagar per vecka. Behovet är dock större än så. Rekommendationen är 1 dag/ 500 elever.

Skolhälsovårdens uppgift är att följa med barnet/ den ungas fysiska, psykiska och sociala utveckling samt hälsa genom regelbundna hälsokontroller. Skolhälsovården ska vara lättillgänglig och eleverna/ de unga ska snabbt kunna få tid till skolhälsovårdaren. Det ska också finnas möjlighet att komma utan tidsbeställning. För barn inom grundläggande utbildningen och förskolan sköts förebyggande hälsovård av skolhälsovården. Olycksfall och insjuknande under skoldagen likaså. Verksamheten styrs av nationella rekommendationer och följs enligt en handlingsplan. För elever i årskurs 1 - 9 rekommenderas en hälsoundersökning i varje årskurs. Dessa har inte till fullo kunnat genomföras på grund av att skolhälsovården de senaste åren hamnat att prioritera brådskande ärenden som beror på psykiska och sociala saker.

I årskurs 1, 5 och 8 är dessa hälsoundersökningar omfattande med hälsovårdarbesök och läkarbesök. Vårdnadshavare deltar och hela familjens mående beaktas. Dessa har kunnat genomföras i vår kommun.

Studerandehälsovård innefattar hälsovård på andra stadiet och sköts av skolhälsovården. Vid Campus Norrvalla finns Vörå samgymnasium, Vörå idrottsgymnasium och Norrvalla folkhögskola. Den största delen genomgår en hälsoundersökning hos hälsovårdaren och läkaren minst en gång. Läkarundersökningen för pojkarna görs av HVC läkare i samband med uppbådsgranskningen till militären.

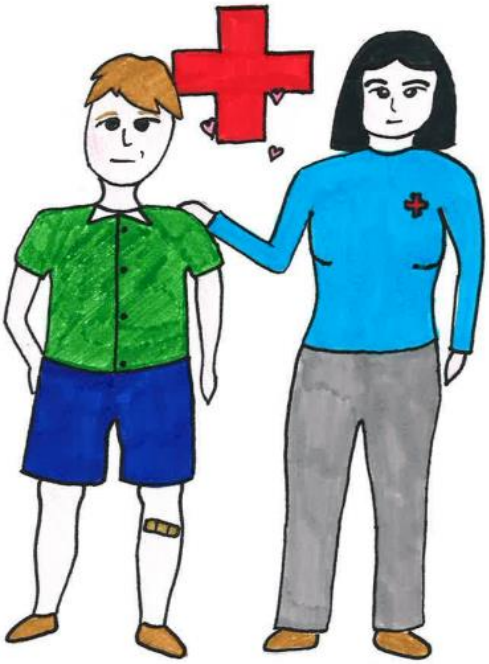

Skolhälsovården sköter största delen av preventivrådgivningen inom skol-, och studerande-hälsovården. Elever/ studerande kan också vända sig till hälsocentralens mödra-, och preventivrådgivning. Skolhälsovården är en väsentlig del av elevvården. Skolhälsovårdaren och skolläkaren samarbetar aktivt med övriga elevvården och samarbetspartners .

3.11 Fritid

Enligt förnyade ungdomslagen (1285/2016) hör det till kommunens uppgifter att skapa förutsättningar för ungdomsarbete och ungdomsverksamhet genom att ordna tjänster och lokaler för unga samt genom att stödja de ungas medborgarverksamhet.

Anställda som utför ungdomsarbete i Vörå är en fritidssekreterare på heltid och fritidsdirektören på 30 % (-31.5.2020). Vörå församling har tre ungdomsledare och 4H en anställd verksamhetsledare.

Ungdomsöppet

Vörå kommun erbjuder i samarbete med församlingen och Vörå frikyrka ungdomsöppet en kväll/vecka för ungdomar upp till 18 år i de tre gamla kommundelarna. Vörå församling erbjuder dessutom öppet hus för

barn i årskurserna 4–6 vid Amigo i Oravais som fungerar som inkörsport till ungdomsöppet. Efter att besöksantalet har varit stigande under några år sjönk besöken 2017.

Decibel

Kommunen finns med i den tvåspråkiga regionala ungdomsportalen Decibel.fi, som riktar sig till ungdomar i åldern 13–25 år och utför ett förebyggande ungdomsarbete vars grundläggande mål är att erbjuda yrkesmässig kunskap, handledning och rådgivning i olika frågor och situationer i den ungas liv. På det sättet vill man stöda den ungas tillväxt, självständighet och välmående. Tjänsterna baserar sig på de ungas behov av kunskap och stöd.

Arbetspoolen

Arbetspoolen förmedlar arbetshjälp av ungdomar i åldern 14–18 år. Uppdragen beställs av privatpersoner samt föreningar och kan bestå av olika hushålls- och vardagssysslor. Med i arbetspoolen finns ca 35 ungdomar. Arbetspoolen används flitigt främst vår- och sommartid.

Grundläggande konstundervisning

Medborgarinstitutet erbjuder grundundervisning i bildkonst för barn och unga i åldern 7–18 år. Undervisningen utgörs av grundstudier i fyra år och fördjupade studier i tre år. Undervisningen följer direktiv som fastställts av utbildningsstyrelsen och anpassas till lokala förhållanden. Studier på musikinstitutsnivå erbjuds via köptjänst av Korsholms musikinstitut.

Biblioteken

I Vörå finns förutom tre bibliotek också en bokbuss som kör till olika delar i kommunen. Representanter från biblioteket besöker gruppträffar som ordnas för blivande föräldrar och deltar i HVC:s föräldra-barngrupp. Sagostunder ordnas regelbundet på biblioteket. Daghemmen besöker regelbundet biblioteket för sagostund och boklåning. På daghemmen finns sagopåsar från biblioteket utplacerade. Familjerna får låna hem en påse i gången med utvalda sagor för rätt åldersgrupp.

Biblioteket samarbetar även med skolorna. Boklådor lånas ut till klassen eller skolan. Bokbussen besöker regelbundet de skolor som inte kommer till biblioteket. På begäran ordnas bokprat i skolorna och bibliotekets personal kan också delta i skolornas föräldramöten.

3.12 Sysselsättning

Vörå kommun har en anställd sysselsättningskoordinator vars uppgift är bl.a. att hjälpa långtidsarbetslösa till olika former av ordinarie arbete eller stödarbete.

Resurscentret Föregångarna

Det uppsökande ungdomsarbetet är ett specifikt ungdomsarbete vars syfte är att vara närvarande bland ungdomarna och ge dem möjlighet till en trygg och förtroendefull vuxenkontakt. Inom det uppsökande ungdomsarbetet söker man tillsammans med unga lösningar på svårigheter och frågor som den unga har och hjälper den unga att nå de tjänster han eller hon behöver.

Det uppsökande arbetets primära funktion är att hjälpa unga personer under 29 år som inte studerar eller befinner sig på arbetsmarknaden eller som behöver stöd att få tillgång till de tjänster dessa behöver. Det uppsökande ungdomsarbetet erbjuder den unga stöd i ett tidigt skede, om den unga själv vill ta emot stödet.

Vörå kommun köper tjänsten av Resurscentret Föregångarna. Föregångarna (RF) samarbetar med skolorna i Vörå och är årligen ute och informerar om RF:s verksamhet för eleverna på nionde klass. För att stödja detta

syfte ordnar RF varje år ett stadieövergångsmöte på hösten där studiehandledare, kuratorer och speciallärare träffas och går igenom att alla har en studieplats eller annan hållbar plan efter grundskolan. På det här sättet försöker man minska och motarbeta risken att den unga slås ut och marginaliseras.

RAMP riktar sig till ungdomar mellan 16 och 29 år som studerar eller har studier i sikte. På RAMP erbjuds hjälp med studierna, personlig utveckling, livshantering m.m. Vi behov kan man även göra upp en personlig plan för individen.

Navigatorn Österbotten

Navigatorn erbjuder lågtröskelservice till unga under 30 år. Navigatorn ger personlig rådgivning och handledning kring arbete, studier och andra frågor samt stöd för den egna livssituationen. Servicen är öppen för alla, oberoende av hemkommun. Närmaste Navigator finns i Vasa.

Bestis Verstas

Bestis Verstas är en finskspråkig ungdomsverkstad som fungerar i Vasa. Huvudprinciperna för verkstaden är inlärning i arbete och förbättrande av de sociala levnadsförhållandena. Bestis riktar sig till personer i åldersgruppen 15–29 år.

Verstas huvudarbete är renovering av möbler, restaurering och ytbehandlingsarbete. På Verstas gör vi även småskaliga träarbeten, underhåll och reparationer av cyklar och handarbeten och sömnadsarbeten. Arbetarna på Verstas kommer via arbets- och näringsbyrån på arbetsprövning.

Jobmatching, Yrkesakademin i Österbotten

Projektets huvudsakliga målsättning är att ge studiehandledning och matcha rätt person med rätt arbetsplats. Projektets mål är även att kunna minska på antalet arbetssökande inom projektets målgrupp, kunna avbryta långa tider av arbetslöshet eller erbjuda utbildning samt att arbetsplatser får rätt arbetskraft enligt behov. Handleda och erbjuda kompetenshöjning för att göra personer anställningsbara. Projektet är tvåspråkigt (svenska och finska).

Jobbakademin, Folkhälsan i Vörå, Norrvalla

Jobbakademin är en tre månaders kurs för långtidsarbetslösa. Jobbsökning, balans i vardagen, mental träning, fysisk träning, coaching och handledning m.m. ingår i kursen och avslutas med en arbetsprövning. Målen är att ge en bas och ork för att komma vidare på arbetsmarknaden, betona hälsa, kost och sömn – enkel vardagslivshantering, inkludera fysisk fostran i undervisningen, kommunikationsträning samt handledning, karriärträning och coaching.

3.13 Integration

Verksamhet för flyktingar har funnits i Oravais sedan år 1991. För asylsökande invandrare finns Vörå Migrationscenter, som handhar dels vuxna och familjer som söker asyl, dels minderåriga ensamkommande. På dess enheter inkvarteras de sökande tills beslut om uppehållstillstånd är fattat utav Migrationsverket, och utifall beskedet om uppehållstillstånd är positivt förflyttas invandrarna till en egen hyreslägenhet (om det gäller familjer eller vuxna) eller fortsätter bo på familjegrupphem (då det gäller minderåriga ensamkommande). Minderåriga som får uppehållstillstånd blir också registrerade i befolkningsregistret och blir tilldelade kommunplats inom kommunen.

Vörå Migrationscenter erbjuder socialtjänster för minderåriga ensamkommande, och det är först efter 21 års ålder som ungdomen överförs till kommunens egen socialbyrå, ifall behov finns. Personal finns på plats dygnet runt både på flyktingförläggningen och i familjegrupphemmen.

Inom Vörå kommun tar man även emot kvotflyktingar och under integrationsperioden har de en egen flyktingkoordinator och socialhandledare som ansvarar för integreringen samt sociala tjänster. Efter integrationsperiodens slut (3 år) överförs kvotflyktingarna till kommunens egen socialbyrå om behov finns. Kvotflyktingarna bor i egna hyreslägenheter runt om i kommunen.

Invandrarna i kommunen har rätt till den service som erbjuds, av t.ex. hälsovården, undervisning, tredje sektorn, frivillig- och medborgarorganisationer osv. De asylsökande invandrarna i kommunen har dock begränsade rättigheter till service, t.ex. rätt till vad som anses vara akut eller absolut nödvändigt gällande social- och hälsovårdstjänster, medan dessa serviceformer inte är begränsade för de övriga invandrargrupperna.

Skolgången för barn i lågstadieåldern har kunnat ordnas på båda språken inom kommunen, medan skolgången på finska för äldre elever och vuxna har ordnats i andra närliggande kommuner. Vörå kommun samarbetar bl.a. med Alahärmän Yläkoulu i Kauhava, där förläggningens och flyktingbyråns klienter har möjlighet att gå dels förberedande finska undervisning, studera grundskolans läroämnen samt möjlighet att avlägga grundskolans avgångsbetyg.

Folkhälsan Utbildning har kunnat erbjuda undervisning på svenska för invandrare, allt från undervisning för icke läs- och skrivkunniga till yrkesförberedande undervisning (Valma). Småbarnspedagogik för invandrarbarn ordnas inom kommunen, medan flyktingförläggningarna ordnar egen dagverksamhet för de asylsökandes barn och unga.

Integration handlar om samarbete mellan olika myndigheter och sektorövergripande arbete. Enligt 30 § i lagen om främjande av integration ska kommunen "ansvara för och samordna utvecklingen, planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå, se till att de kommunala tjänsterna även lämpar sig för invandrare, se till att de åtgärder och tjänster för invandrare som avses i denna lag ordnas så att de till innehåll och omfattning är sådana som behovet i kommunen förutsätter, se till att den egna personalens kompetens i fråga om integration utvecklas."

3.14 Övrig verksamhet riktad till barn och unga

Föreningsliv

I kommunen finns ett stort antal idrotts-, ungdoms-, hembygds- och musikföreningar som bedriver ett viktigt arbete för att främja barns och ungas välmående. Föreningarnas verksamhet stöds ekonomiskt av kommunen. Klubb- och lägerverksamhet för barn och unga ordnar bl.a. för-samlingarna, 4H och scouterna. Sommartid upprätthåller Folkhälsan simskolor i alla kommundelar. Undersökningar visar att idrottsföreningarna är de överlägset mest populära. Lika många av ungdomarna är dock inte aktiva i någon förening.

Vuxna på byjin

Sommaren 2018 startades vuxna på byin-verksamhet där anställda på Korsholms Fritid och Kultur samt föräldrar från Vörå, Korsholm och Malax är ute och ”patrullerar” i förebyggande syfte på stan eller på byn vid större evenemang där våra ungdomar rör sig. Platser man patrullerade var bl.a. Åminnedansen och Maxmodansin. Som vuxen finns man sig där ungdomarna rör sig och finns till hands som ett extra stöd.

4 KOORDINERANDE NÄTVERK

För den allmänna planeringen av lokala myndigheters sektorsövergripande samarbete och för utvecklingen av genomförandet ska kommunen ha ett styrnings- och servicenätverk eller någon annan motsvarande samarbetsgrupp vars målgrupp är alla unga som bor i kommunen. Nätverket eller en annan motsvarande samarbetsgrupp ska växelverka med organisationer på ungdomsområdet, församlingar och andra sammanslutningar som producerar tjänster för unga. Gruppen har som mål att främja, styra, samordna, följa upp och utvärdera det kommunala arbetet gällande barn- och familjetjänsterna. Kommunens Lape-grupp, som utsetts 2018, ersätter den tidigare barn- och ungdomsgruppen och fungerar som sektorövergripande grupp för ändamålet i Vörå kommun. I de två sista underkapitlen finns en överblick över familjecentrum samt barnbudgetering sam barnkonsekvensanalys. Dessa har Vörå ännu inte i bruk men målet är att arbeta för verkställande av dessa i någon mån antagligen inom hälso-och socialvårdsservicen övergår till Österbottens välfärdsområde år 2022.

4.1 Familjecentrum

Familjecentrum tas i bruk som en del av kommunernas, de framtida landskapens samt organisationernas och församlingarnas verksamhet överallt i Finland. Reformen av barn- och familjetjänsterna för tjänsterna närmare barnfamiljerna och deras vardag. Familjecentrumen bildar nätverk så att tjänsterna för barnfamiljer blir en välfungerande och samordnad helhet. Familjecentret är en servicehelhet som erbjuder tjänster på basnivå. Helheten omfattar social- och hälsovårdstjänster för barnfamiljer samt tjänster som tillhandahålls av kommuner, organisationer och församlingar som ingår i samarbetsnätverket. Familjecentret sammanför tjänsterna till en fungerande samordnad helhet. Viktigt är att överenskomma om en gemensam verksamhetspraxis när det gäller centrets tjänster, till exempel om mångprofessionella bedömningar.

Organisationerna och församlingarna har en betydande roll i familjecentret. De breddar utbudet av tjänster och erbjuder familjerna individuella tjänster efter deras behov. Organisationernas och församlingarnas bidrag till familjecenterverksamheten är att möjliggöra kamratstöd och frivilligverksamhet. I Österbotten har familjecentren via kommunernas LAPE-grupper uppmanats att kartlägga vilka nyckelparter bland

församlingarna och organisationerna som inom det egna familjecentrets verksamhetsområde kunde tillhandahålla tjänster som en del av familjecentret.

Familjecentret är tänkt att fungera enligt närserviceprincipen. Servicen ska vara tillgänglig fysiskt, digitalt och psykosocialt. Till familjecentrets nätverk hör även tjänster på specialnivå. Tjänsterna på specialnivå stöder och fungerar tillsammans med bastjänsterna (integrativa verksamhetsmodeller), exempel på detta är bl.a. specialsjukvårdens och barnskyddets konsultationer och verksamhet på fältet. På motsvarande sätt kan specialnivån konsultera basnivån.

Beträffande digitala familjecenter har en digital utveckling skett på nationell nivå (Digitalt familjecenter). Vid lösningar som gäller digitala familjecenter bör man följa den nationella utvecklingen samt den gemensamma utvecklingen av digitala tjänster på landskapsnivå.

På nationellnivå har familjecentrets uppgifter definierats enligt följande:

1. uppföljning och främjande av barns och familjers hälsa och välbefinnande,
2. stöd i föräldraskap och parrelation,
3. beaktande av mångkulturalism och familjers mångfald,
4. förebyggande av våld i nära relationer,
5. erbjudande av hjälp i skilsmässosituationer för att säkerställa försonlighet och gemensamt föräldraskap,
6. erbjudande av tidigt stöd, vård och rehabilitering,
7. möjliggörande av kamratstöd och säkerställande av sammanhållning.

4.2 Barnbudgetering och barnkonsekvensanalys

Barnbudgetering betyder att kommunerna granskar barn- och familjetjänsternas kostnader som en helhet. Med hjälp av barnbudgetering säkerställer man att resurserna används rättvist och effektivt. Första steget i barnbudgetering är att utveckla och införa en barncentrerad budgetanalys. Med hjälp av barnbudgetering kan man säkerställa att resursfördelningen är konsekvent och att anslagen till barn och familjer är både tillräckliga och att de används rättvist och så bra som möjligt. I barnbudgeteringen tar man upp fördelningen av kostnaderna på de tjänster som kommunen ordnar och samtidigt beskrivs helheten. Det här gör också att man kan följa med investeringarnas effektivitet. Det ökar förståelsen för fördelen med att resurser riktas rätt när man vill uppnå gemensamma mål. Barnbudgetering innebär att man granskar budgeten ur ett barnrättsligt perspektiv. Det betyder inte att en separat barnbudget ska upprättas, utan det är fråga om en granskning av anslag som riktats till barn som en helhet över förvaltnings- och sektorsgränserna.

Statsrådet håller på med en utredning för att bilda sig en uppfattning om hur inhemsk och internationell bästa barnbudgeteringspraxis kan tillämpas i större utsträckning i den finländska budgetprocessen. Dessutom utvärderar man på både kommunnivå och regionnivå samt i fråga om statens budgetprocess hur praxisen kan tillämpas och anpassas i större utsträckning. Som avslutning på utredningen skapas det en färdplan för hur de verktyg och modeller som har utvecklats inom ramen för barnbudgeteringsprojektet kan förankras i kommunerna, landskapen och statsförvaltningen. Dessutom fastställs de viktigaste aktörernas uppgifter.

Barnkonsekvensanalys är en process där man i förväg bedömer vilka konsekvenser olika beslutsförslag har på barns välbefinnande och förverkligandet av deras rättigheter. Genom en analys kan man jämföra olika alternativ för att finna den bästa lösningen. Den är också en metod för att säkerställa att barnets bästa beaktas i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter vid beslutsfattande som rör barn. Det är ofta meningsfullt att kombinera barnkonsekvensanalysen med en mer omfattande konsekvensanalys. De synpunkter och rekommendationer som läggs fram i denna anvisning är avsedda som stöd för beredningen såväl när besluten i huvudsak gäller barn som när barnkonsekvenserna granskas som en del av en mer omfattande konsekvensanalys.

En barnkonsekvensanalys består av följande skeden:

1. Identifiera behovet och det ärende som ska analyseras.
2. Beskriva ärendets bakgrund och mål, samt motiveringar till och följder av olika beslutsalternativ.
3. Samla in väsentlig information om ärendet. Fastställa eventuellt behov av tilläggsinformation.

4. Höra barn och unga samt andra som kan påverkas av beslutet.
5. Analysera och jämföra vilka konsekvenser olika alternativ har för barns och barngruppers välbefinnande och förverkligandet av barnets rättigheter.
6. Göra ett sammandrag av de uppskattade konsekvenserna av olika beslutsalternativ. Vid behov ge en rekommendation om hur man ska gå till väga vid beslutsfattandet.
7. Publicera åtminstone analysens resultat och motiveringar. Informera också dem som hörts under processen. Fastställa hur konsekvenserna ska följas upp.
8. När beslutet har fattats, följa upp och utvärdera de förverkligade konsekvenserna.

Unisef ANVISNINGAR FÖR OCH SYNVINKLAR PÅ BARNKONSEKVENSANALYS VID BESLUTSFATTANDE I KOMMUNEN

5 INDIKATORER OCH MÅL

I detta kapitel fastställs mål för de verksamheter som främjar tjänsterna för barn och unga. Målen har en indikator som de baseras på, dvs. ett problemområde eller en tjänst eller situation man vill förbättra. För att konkretisera tillvägagångsättet så finns mätare och även en tidtabell för när man önskar uppnått målen. Detta ska fungera som arbetsverktyg vid beslutsfattande samt i det dagliga arbetet.

5.1 Hälsovård

Indikator	Mål	Mätare	Tidtabell
Stöd till blivande föräldrar och barnfamiljer kan förbättras.	Att blivande föräldrar och familjer med barn får tillräckligt stöd i olika skeden.	Mer samarbete mellan hälsovården och övriga sektorer (föreningar m.fl.)	2020-2021
Ökad psykisk ohälsa bland barn och ungdomar.	Tillräckliga/ förbättrade kommunala resurser leder till tidig upptäckt och vård.	Samarbete kring förebyggande insatser. Vidare remitteringen till specialsjukvården fungerar.	2020 och framåt
Stöd till blivande föräldrar och barnfamiljer kan förbättras.	Förenkla informationsflödet och tidsbokning via internet och möjlighet till direktkontakt med rådgivningspersonalen via internet.	Tidsbokning via internet möjlig.	2020-2021
Behov har framkommit att det finns ett glapp mellan hälsovårdens/ skolhälsovårdens tjänster och specialsjukvårdens.	En utökning av tjänster på lokal nivå vid psykisk ohälsa rekommenderas för att minska behovet av specialsjukvårdens tjänster och vård närmare hemmet.	Ytterligare lokala resurser tilldelare. Lokal familjerådgivning. Hälsa i skolan resultat om psykisk ohälsa höjs till Österbottens medelnivå.	2020
Tandvårdsbesök i åldrarna 0-17 färre än Österbottens medeltal.	Nå ut till alla barn i kommunen gällande tandhälsa och besök till tandläkarmottagningen.	Ökade antal besök samt förbättrade resultat i Hälsa i skolan.	2020-2021
Tandvårdsbesök i åldrarna 0-17 färre än Österbottens medeltal.	Tillräckliga resurser för att tillgodose behovet av tandhälsan.	Utökad resurs i enlighet med behov.	2020-2021

5.2 Sociala tjänster

Indikator	Mål	Mätare	Tidtabell
Avvikande höga siffror på bl.a. fysiskt våld i hemmen som inte återspeglas i barnskyddsanmälningar.	Personalsituationen ses över och vid behov inrättas nya tjänster och befattningar.	Service och beslut inom lagstadgade tider. Personalen har rimlig arbetsbörda.	2020 och framåt.
Familjearbetet har som målsättning att ge ett tidigt stöd där man försöker identifiera, förebygga och underlätta de problem som en familj har.	Ordna familjearbete i egen regi.	Behovet och kostnader för familjearbete som köptjänst minskar. Familjearbetarbefattning inrättad.	2020 -2021
Nationellt sett ska multiprofessionellt samarbete utvecklas.	Utvecklat samarbete med bl.a. hvc, dagvården, skolväsendet och specialsjukvården.	Samordnad service.	2021
Avvikande höga siffror gällande fysiskt och psykiskt våld samt försummelse i hemmen.	Samarbeta med övriga sektorer för att öka medvetenheten bland barn och föräldrar kring våld i hemmet samt samarbeta med övriga sektorer för att utbilda personal för tidigt ingripande vid misstanke om våld eller försummelse.	Hälsa i skolan undersökning.	2020 och framåt
När stödåtgärder inom den öppna vården visat sig vara otillräckliga eller icke ändamålsenliga kan ett barn omhändertas till vård utanför hemmet.	Genom förebyggande åtgärder kan behovet av placeringar utanför hemmet minskas.	Minskning av placeringar utanför hemmet.	2020 och framåt.

5.3 Skola och småbarnspedagogik

Indikator	Mål	Mätare	Tidtabell
Vörå ligger över Österbottens medeltal vad gäller mobbning.	Minska mobbningen i såväl småbarnspedagogik och grundläggande utbildning genom tidiga insatser via nya strategier för förebyggande av mobbning och uppdaterad mobbningsplan inom småbarnspedagogiken.	Antalet elever som upplever sig mobbas halveras.	2020-2021
Skolstress, mobbning och ångest.	Främja en enhetlig lärstig inom specialpedagogiken, småbarnspedagogik-förskola-skola-andra stadiet.	Träffar hållits mellan speciallärarna och kompletterande redskap för den enhetliga lärstigen finns.	2020-2024
Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga.	God psykisk hälsa och stark framtidstro.	Hälsa i skolan: goda resultat på nationell nivå, antal besök hos barn- och ungdomspsykiatrin under nationell nivå.	2020 och framåt
Stor del av barn och unga är fysiskt inaktiva.	Fortsätta arbetet med stödjande av en aktiv livsstil genom aktiva skoldagar samt utbud av klubbar.	Antalet fysiskt aktiva elever på god nivå nationellt. Hälsa i skolan, MOVE-mätningar.	2020 och framåt
Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga.	Tillräckliga resurser för elevhälsan att fungera heltäckande för kommunens skolor.	Nå upp till de rekommendationer angående elevantal och läroanstalter per elevvårdspersonal som getts.	2020-2021
Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga.	Ökat sektorövergripande samarbete inom och utanför kommungränsen för förebyggande av psykisk och fysisk ohälsa.	THL Hälsa i skolan.	2020 och framåt
Oklarheter i arbetet för att stödja barn med ohälsa bland personalen leder till ökad stress.	Förbättra informationsflödet -> utveckla och effektivera samarbetet mellan samarbetsparterna .	TEAviisari och personalenkäter.	2019 och framåt

Stor andel barn som uppger att de upplevt sexuellt våld och sexuella ofredanden.	Öka medvetenheten och påverka attityderna bland elever och vårdnadshavare.	THL Hälsa i skolan.	2020 och framåt
Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga samt ökning av våld i hemmen	Det ska vara lätt att vända sig till och använda elevhälsan.	THL Hälsa i skolan, trivselenkäter.	2020 och framåt
Stor andel barn upplever skolstress av eleverna i årskurs 4 och 5..	Minskad skolstress för barn i grundläggande undervisning åk 1-6.	Nya arbetsmetoder och verktyg utarbetade för att minska skolstressen. Hälsa i skolan resultaten går upp.	2021
Avvikande höga siffror gällande fysiskt och psykiskt våld samt försummelse i hemmen.	Öka medvetenheten bland barn och föräldrar kring fysiskt våld i hemmet. Sänk tröskeln för att berätta om upplevelser kring fysiskt våld. Utbilda personal för tidigt ingripande vid misstanke om fysiskt våld.	THL Hälsa i skolan.	2020 och framåt

5.4 Integration

Indikator	Mål	Mätare	Tidtabell
Ensamhet bland unga, mobbning, försummelse, våld i hemmen m.fl.	Arbeta för ökad delaktighet bland barn och unga vuxna med invandrarbakgrund.	THL Hälsa i skolan.	2020 och framåt
Risk för ökad frånvaro i skolan som kan leda till att flera lämnar utan utbildning.	Trygga överåriga grundskoleelever möjlighet till grundskolebetyg.	Andelen avslutade grundläggande utbildning samt vidare studier.	2020 och framåt
Skapa en sund och trygg inlärnings- och uppväxtmiljö där barnet stöds även i frågor som rör annat än inlärning.	Ökad delaktigheten bland barn och föräldrar med invandrarbakgrund.	Större användning av tolktjänster, spridning av information på ett sätt som når läsaren, översättning av dokument, ökat deltagande i verksamhetens tillställningar.	2020 och framåt

5.5 Fritid och sysselsättning

Indikator	Mål	Mätare	Tidtabell
Ensamheten bland elever i åk 8–9 har märkbart ökat.	Förbättrade informationskanaler för ungdomar -> flera barn och ungdomar tar del i befintlig verksamhet. Uppmuntra och stöda föreningar till aktiviteter i hela kommunen.	Fler aktiva i föreningsverksamhet. THL:s resultat.	2020 och framåt
Många unga känner inte till hobbymöjligheter i närområdet.	Förbättra / utveckla informationskanalerna till unga och föräldrar.	Fler deltagare i aktiviteter och fler föreningsaktiva. Enkäter.	2020 och framåt
Risk för ökad frånvaro i skolan som kan leda till att flera lämnar utan utbildning efter grundläggande utbildning.	100 % av årskursen går vidare till studier eller annan planerad aktivitet efter högstadiet.	Utexaminerade minus inskrivna studerande, antalet arbetande.	2021 och framåt
Risk för ökad frånvaro i skolan som kan leda till att flera lämnar utan utbildning efter grundläggande utbildning.	Öppna en väg direkt till ett arbete eller först till arbetskraftsförvaltningens primära sysselsättningsfrämjande åtgärder och därifrån till arbete.	Antalet som tar kontakt till TE-byrån, socialen, eller hvc:s mentalvård.	2021 och framåt
Unga har få möjligheter att påverka ärenden som berör dem.	Ungdomsrådet blir mera delaktigt och hörs i kommunala beslut som berör barn och unga.	Antalet utlåtanden.	2021

5.6 Allmänna mål för kommunen

Indikator	Mål	Mätare	Tidtabell
Familjecentrum tas i bruk som en del av kommunernas samt organisationernas och församlingarnas verksamhet överallt i Finland.	Ett virtuellt familjecentrum för familjer.	Ett virtuellt familjecenter finns för Vörå kommun.	2022
Reformen av barn- och familjetjänsterna för tjänsterna närmare barnfamiljerna och deras vardag.	Familjer ska hitta till familjecentret.	Ökat antal besök på familjecentrets sidor.	2021-2024
Familjecentrum tas i bruk som en del av kommunernas samt organisationernas och församlingarnas verksamhet överallt i Finland.	Utreda med samarbetsparter möjligheterna till ett fysiskt familjecenter.	Ett fysiskt familjecenter i någon form finns i kommunen.	2024
Barnbudgetering	Att invänta statsrådets utredning om barnbudgetering som väntas bli klar under 2020 och därefter kan kommunen fatta beslut om barnbudgetering och tillvägagångssätt.	Barnbudgetering i bruk.	2022
Barnkonsekvensanalys	Införa barnkonsekvensanalys och göra upp riktlinjer inom kommunen.	Barnkonsekvensanalys görs vid beslutsfattande som påverkar barn och unga.	2022
Barnvänlig kommun	Efter barnkonsekvensanalys och barnbudgetering införts ansöka om att bli barnvänlig kommun genom Unicef.	Vörå kommun får titeln barnvänlig kommun via Unicef.	2024